

Vergelijking inkomensschommelingen melkveehouderij Nieuw-Zeeland, Verenigde Staten en Nederland

Cees van Bruchem, LEI-WUR

Introductie

Vooraf wordt opgemerkt dat het zowel voor de VS als voor Nieuw-Zeeland niet eenvoudig blijkt te zijn om wat langere en consistente reeksen over rentabiliteit en inkomens van groepen (melkvee)bedrijven op te stellen. Daarom moet voor beide landen volstaan worden met gegevens van een klein aantal jaren. Voor de VS is een korte reeks (2000 t/m 2005) geconstrueerd van het verloop van de inkomens in de "Northern Crescent". Dat is een gebied in het noordoosten van de VS bestaande uit de staten Wisconsin, Michigan, New York, de staten van New England en delen van Minnesota, Ohio, Pennsylvania en Maryland. In dit gebied, dat qua melkveehouderijstructuur vergelijkbaar is met Nederland, werd in 2005 naar schatting een kleine 30% van de totale melkproductie van de VS voortgebracht.

Kenmerken melkveehouderij

De tabellen 1 en 2 bevatten enkele gegevens over de melkveehouderij in Nieuw-Zeeland en de "Northern Crescent"(VS). In de "Northern Crescent" ligt zowel het gemiddelde aantal koeien per bedrijf als de melkopbrengst per koe (rond 9.000 kg) in dezelfde orde van grootte als in Nederland. De Nieuw-Zeelandse melkveehouderij heeft een duidelijk ander karakter: veel grotere veestapels en een veel lagere melkproductie per koe. De melkproductie per bedrijf bedraagt meer dan het dubbele van die in Nederland. De op gras gebaseerde melkproductie in Nieuw-Zeeland wordt meer dan die in de VS en Nederland beïnvloed door de weersomstandigheden, waarmee bijvoorbeeld ook de (meer dan 4%) daling van gemiddelde melkproductie per koe in Nieuw-Zeeland in 2004 ten opzichte van 2003 kan worden verklaard. Dergelijke fluctuaties in productieniveaus vormen een oorzaak van inkomensschommelingen.

Tabel 1. Kengetallen melkveehouderij in Nieuw-Zeeland

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 (v)
Melkopbrengst (NZ\$ per kg 'milk solids')	5,01	5,35	3,66	4,25	4,58	4,10	4,46	6,25
Koeien per bedrijf	251	271	285	302	315	322	337	-
Melk per koe (kg)	3705	3680	3715	3735	3575	3765	3790	-
Melk per bedrijf (1000 kg)	930	997	1058	1145	1149	1237	1301	-

Bronnen: LIC-Dairy Statistics en Ministry of Agriculture and Forestry

Tabel 2. Kengetallen melkveehouderij in Northern Crescent (VS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Melkopbrengst (\$ per cwt)	12,90	15,78	12,93	13,41	17,29	16,24
'Netto-opbrengst'*) (\$ per cwt) (1)	3,72	6,70	3,28	3,58	7,45	4,89
Koeien per bedrijf	66	68	70	70	71	72
Melk per koe (1000 pounds)	19,72	19,81	19,89	19,85	19,90	19,95
Melk per bedrijf (1000 pounds) (2)	1.302	1.347	1.392	1.390	1.413	1.436
'netto-opbrengst'/bedrijf (1)x(2) (\$)	48.430	90.250	45.670	49.740	105.260	70.240

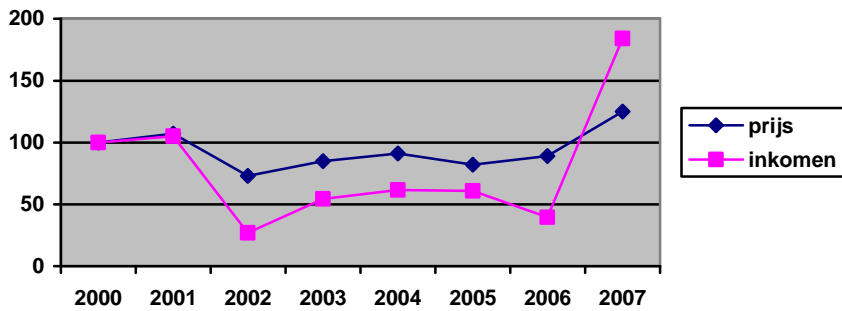
*) bruto-opbrengst na aftrek van alle betaalde kosten, behalve die voor 'capital recovery of machinery and equipment'.

Bron: USDA/NASS, New England Agricultural Statistics, div. jaren.

Melkprijsontwikkelingen

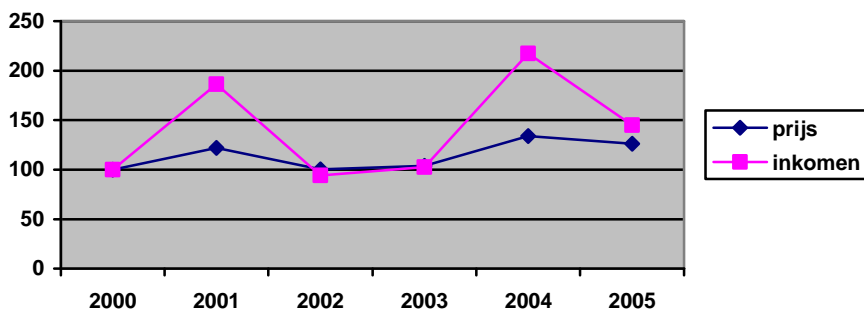
Behalve met fluctuaties in fysieke opbrengsten kunnen inkomensschommelingen samenhangen met veranderingen in prijzen, aan de kosten- en/of aan de opbrengstenkant. De figuren 1, 2 en 3 geven voor achtereenvolgens Nieuw-Zeeland, de “Northern Crescent” en Nederland een indruk van het verloop van de melkprijs en het inkomen van de melkveehouders in de afgelopen jaren.

Figuur 1. Ontwikkeling prijs “milk solids” en inkomen (“net trading profit”) in de melkveehouderij in Nieuw-Zeeland (index 2000=100)

Bronnen: als tabel 1

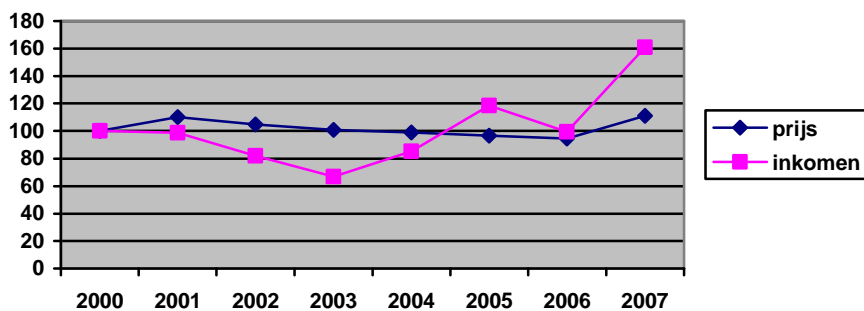
Figuur 2. Ontwikkeling melkprijs en inkomen) Northern Crescent (VS)(index 2000=100)*

*) netto opbrengst (zie tabel 2)

Bron: als tabel 2

Figuur 3. Ontwikkeling melkprijs en inkomen melkveebedrijven Nederland (index 2000=100)

Bron: BedrijvenInformatieNet LEI-WUR

Uit een vergelijking van de drie figuren valt af te leiden dat de melkprijs in Nieuw-Zeeland duidelijk sterker schommelt dan in Nederland en dat de Northern Crescent op dit punt een tussenpositie inneemt. Een prijsval met meer dan 30% zoals in Nieuw-Zeeland van 2001 op 2002 is in Nederland niet voorgekomen; daar daalde de melkprijs in de aangegeven periode nooit meer dan 5% per jaar. In de VS was de sterkste prijsdaling 18%. Ook bij de prijsstijgingen gaat Nieuw-Zeeland op kop: 40% van 2006 op 2007 (Nederland in hetzelfde jaar + 17%; VS: + 29% in 2003-2004).

Bij de genoemde sterke daling van de Nieuw-Zeelandse melkprijs hebben ontwikkelingen op de wereldmarkt waarschijnlijk een beslissende rol gespeeld. Tussen september 2001 en september 2002 is de gemiddelde exportprijs van Nieuw-Zeelandse zuivelproducten met 35-40% gedaald (geschat aan de hand van een grafiek uit "Overseas Trade Indexes (Prices)" van Statistics New Zealand, juni 2007). Omdat de Nieuw-Zeelandse zuivelproductie voor ongeveer 90% wordt geëxporteerd, werken ontwikkelingen op de wereldmarkt in Nieuw-Zeeland veel directer door in de melkprijs dan in de EU en in de VS. Dat zal waarschijnlijk tot op zekere hoogte ook gelden na liberalisering. Ook dan blijft het overgrote deel van de EU-zuivelproductie binnen de EU; aannemelijk is dat in elk geval de prijsvorming van dagverse zuivelproducten minder onstabiel is dan die van producten als boter en poeder op de wereldmarkt. Naast een uiteenlopende mate van afhankelijkheid van de wereldmarkt, zullen verschillen in prijsbeleid een oorzaak zijn van de gesignaleerde verschillen in het verloop van de melkprijs.

In Nederland was sprake van een geleidelijke daling van de melkprijs tussen 2001 en 2006. Die tendens was ook in Nieuw-Zeeland te onderkennen, zij het minder duidelijk. In de VS tekent zich voor de aangegeven periode een lichte stijging af.

Samenhang inkomen- en prijsontwikkeling

Globaal gesproken is er, uiteraard, een samenhang tussen het verloop van de prijzen en de ontwikkeling van de inkomens, waarbij de inkomens verhoudingsgewijs (veel) sterker fluctueren dan de prijzen. Soms lopen prijs en inkomen echter niet parallel. Dat was bijvoorbeeld het geval in Nederland in de jaren 2003-2005 (figuur 3). De verbetering van de inkomens werd toen veroorzaakt door de stijging van de post omzet een aanwas (dus door de vee prijzen) en door de toename van de toeslagen.

De figuren geven aan dat de inkomens in de Nieuw-Zeelandse melkveehouderij, en in iets mindere mate in de VS, de laatste jaren sterker schommelen dan in Nederland. De eerder aangegeven fluctuaties in de opbrengstprijzen vormen waarschijnlijk de belangrijkste verklaring voor deze verschillen. De gebruikte inkomenskengetallen zijn qua definitie min of meer vergelijkbaar. Het aandeel van dit inkomen in de totale bruto opbrengsten ligt in een normaal jaar in Nederland en in Nieuw-Zeeland in dezelfde orde van grootte, namelijk tussen 20 en 25%. De sterkere schommelingen in Nieuw-Zeeland kunnen dus niet verklaard worden doordat daar de marges substantieel smaller zijn. Dat is bijvoorbeeld wel het geval in de Nederlandse varkenshouderij: daar ligt het inkomen in een min of meer normaal jaar tussen 15 en 20% van de omzet. Bij gelijke prijsfluctuaties schommelen de inkomens daar dus sterker dan in de melkveehouderij.

Behalve de fluctuaties in de opbrengstprijzen, spelen de relatief hoge voerkosten in de VS ook een rol bij de relatief sterke schommelingen van de inkomens aldaar. Zo kwamen de kosten van veevoer (inclusief hooi, stro en 'silage') in de melkveehouderij in de Northern Crescent in 2004 en 2005 overeen met 35-40% van de bruto opbrengsten. In Nederland was dat in 2006

ongeveer 15%. Omdat prijzen van veevoer nogal beweeglijk zijn, draagt deze kostenpost in dit deel van de VS meer bij aan de inkomensfluctuaties dan in Nederland. De marge tussen bruto opbrengsten en betaalde kosten is in dit deel van de VS niet kleiner dan in Nederland. Dus daar ligt waarschijnlijk geen oorzaak van het verschijnsel dat de inkomens in de VS sterker schommelen dan in Nederland.

De geconstateerde fluctuaties in prijzen en inkomens roepen de vraag op of de curve van de melkcyclus voorspelbaar is. In dit verband zou het interessant kunnen zijn om te onderzoeken hoe lang in de nieuwe situatie de “melkcyclus” (hoge prijzen > uitbreiding > dalende prijzen > inkrimping/sanering > stijgende prijzen) zou kunnen gaan duren. Het antwoord op die vraag is namelijk van belang voor de financiële weerstand die in de nieuwe situatie noodzakelijk, c.q. gewenst is.

Conclusie

Uit het voorgaande zou voorzichtig kunnen worden geconcludeerd dat bij afschaffing van prijsbescherming en melkquotering de inkomens in de (Nederlandse) melkveehouderij sterker zullen gaan fluctueren dan in de afgelopen jaren, maar minder sterk dan in Nieuw-Zeeland het geval is en wellicht ook iets minder sterk dan in de VS.

5-3-2008